

Тема: Тарас Шевченко – України син. Розповідь про поета

Мета: Розширити знання учнів про життя Т.Г. Шевченка, ознайомити з деякими відомостями про раннє дитинство поета. Розвивати навички виразного читання, збагачувати словниковий запас учнів, вчити давати характеристику дійовим особам, робити висновки з прочитаного. Виховувати почуття любові і поваги до світлого образу поета - мислителя Т.Г.Шевченка.

Обладнання: комп'ютер, презентація, виставка творів Кобзаря

Хід уроку

I. Організаційний момент

Продзвенів уже дзвінок,
Всіх покликав на урок.
Тож за парти всі сідаємо,
Працювати починаємо.

Вступне слово вчителя:

Батьківщина... Що ми вкладаємо у це поняття? Це знайома стежина до школи, левада біля річки, берізка під вікном, птахи в небі. Тобто це все те, що ми не можемо не любити, як маму, тата, без чого ми не можемо жити, як без води, повітря, сонця. Це те, що ми повинні берегти, плекати, бо це і є наша рідна земля, наша Україна. Пишається наша держава своїми вірними дочками й синами, борцями за гідне життя наступних поколінь.

Чий портрет у кожній хаті –
І у бідній, і в багатій –
Прикрашений рушниками,
Вишитими руками мами?
(Портрет Шевченка)

II.Оголошення теми і мети уроку

- Як ви здогадалися, діти, мова піде про геніального українського поета. Підкажіть, хто це?(Т.Г.Шевченко)

Це був Поет. Поет з родини бідної.
А душу мав розкрилену, як птах.
Гарячим болем і живою піснею
Його слова - в народі на вустах.
А скільки ж раз його було розіп'ято
За правду, за Кобзар, і «Заповіт».
В душі народу словом заповітним він
Залишив вічний і глибокий слід.

III. Сприймання нового матеріалу

1.Повідомлення вчителя (презентація)

Слайди 1-3 . Дитячі роки Т.Г.Шевченка.

Вчитель: -Народився Т.Шевченко 9 березня 1814 року в селі Моринці, на Київщині в бідній, старенькій хаті у родині кріпака. Що означає слово «кріпак»? Це людина закріплена за паном, яка працює на нього. Пан міг кріпака продати, купити, виміняти, як річ.

У малого Тараса було багато своїх справ. У ставку треба викупатись, з хлопцями в траві вивалитись треба, а потім знову викупатись, їсти хочеться, та вдома нічого немає. Може, щось в садочку знайде? До коваля треба в кузню збігати, подивитись, як працює коваль. А потім утекти треба від свого товариства в кущі й помріяти.

Малим Тарас думав, що небо над головою, ніби високий дах, а там удалині, цей дах опускається до землі, там його стовпи залізні підтримують. Навіть ішов далеко, щоб побачити ці стовпи, але так і не побачив, а сонце все заходило.

Старша сестра Катерина була Тарасові за няню. Вона доглядала меншеньких дітей, годувала їх, коли батьки працювали на панському полі, поралася в хаті й надворі. Тарас дуже любив свою сестричку-няню, слухався її. Він був допитливий, вразливий, усім цікавився. Любив малий Тарас бавитися з дітворою, а ще більше слухати казки, пісні. Прийде, бувало, мати з роботи, сяде відпочивати, згорнувши свої натружені за день руки, а він до неї горнеться, просить казку розказати, пісню заспівати. А ще більше любив Тарас розповіді діда Івана Шевченка. Слухати його збиралася не тільки сім'я Шевченків, а й багато сусідів. Дідусь розповідав про героїв, які боролися за правду, за краще життя простих людей, розповідав про повстання селян-кріпаків проти панів. Оповідання діда Івана будили у Тараса думи про долю кріпаків.

Ріс Тарас і все від матері та діда Івана в голову клав. А коли виріс, то сам почав складати вірші, які народ співає, як свої рідні пісні. Батько і мати поетові, його дід були просто бідні селяни, кріпаки.

Дитяча радість Тараса потьмарилося горем ще в дев'ять років, коли померла мама. А через два роки помер і батько.

Учень (заздалегідь підготовлений)

1825 рік. Батько поета Григорій Шевченко тяжко захворів, хворий лежав всю зиму. В день свого народження Тарас почув:

- Не жалець твій батько на цьому світі - помре скоро.

Тарас заплакав і вибіг. Як жити сироті?..

А батько, відчуваючи наближення кінця, давав розпорядження щодо життя майбутнього, щодо свого невеликого багатства.

Тоді і почули від нього люди:

- Синові Тарасові з мого хазяйства нічого не треба, - він не буде звичайною людиною: з нього вийде або щось дуже гарне, або великий

ледар, для нього моя спадщина або нічого не буде варта, або нічим йому не допоможе.

Батько Тараса був людиною грамотною, він багато читав, їздив по світі. Він бачив як малий Шевченко жадібно тягнеться до знань, якими очима дивиться на світ, ніби всмоктуючи з нього усю поезію, як Тарас тягнеться до аркуша, щоб малювати, або писати, - от і зробив такий висновок. Невдовзі батько помер.

Слайди 4-5. І почалося страшне сирітське життя.

Там матір добрую мою
Ще молодую у могилу
Нужда та праця положила.
Там, батько, плачучи з дітьми,
А ми малі буди і голі,
Не витерпів лихої долі,
Умер на панщині,
А ми-розлізлися межи людьми,
Мов мишенята...

Тарас оселяється у дядка в школі - як школяр і дяків помічник. Небагато пройшло часу, але багато змінилося в житті хлопця. Він відчував потяг до поезії, малярства. В 14років його забирають працювати до поміщика - пана Енгельгардта.

Слайди 6-7 У 1832 р. пан віддав Шевченка до живописних справ цехового майстра Ширяєва. Поміщик Енгельгардт жив у Вільно, часто виїздив до Києва та інших міст, возячи з собою козачка Тараса. Праця козачка не подобалась Шевченкові, він нудьгував і нишком копіював картини, що були розвішані в панських покоях.

Одного разу у Вільно його за це жорстоко покарали. Пани поїхали на бал і довго не поверталися. Тарас засвітив свічку і заходився перемальовувати з лубочної картини козака Платова, героя Вітчизняної війни 1812 року, і так захопився копіюванням, що не чув, як повернулися господарі. «Пан люто нам'яв мені вуха і надавав ляпасів, – розповідає Шевченко у своїй автобіографії. – Другого дня він звелів кучерові Сидорці випороти мене добре, що й було виконано з належним усердям».

Слайди 8-9: Шевченко -поет.

Тихо на дворі. Ні вітру, ні хмар.
Ані шелесне верба височенька
Наша Оленка відкрила «Кобзар»
Вголос читає...(Т. Шевченко)

- Почав писати вірші Тарас ще в дитинстві. Перша його збірка вийшла під назвою «Кобзар». Всьому світові відома ця збірка. Вірші Шевченка перекладені різними мовами

- Діти, чому ця книга називається «Кобзар» ? (Відповіді дітей)

Коли Тарас був малий, він любив слухати пісні про народ, його життя. Ці пісні співали дідусі і грали на кобзі. Їх називали кобзарями. А Шевченко писав вірші про народ і тому назвав свою книгу «Кобзар».

- Діти, а які вірші Т.Г. Шевченко ви знаєте? (Відповідь дітей)

- А про що писав в своїх творах Т.Г. Шевченко?

(про природу та красу рідного краю, про минуле тяжке життя, про свою сім'ю, про любов до матері, жінки)

В самі тяжкі хвилини життя, коли в нього випадала можливість побути на самоті він звертався до рідної природи, розмовляв з деревами (тополі, верба, калина) В Кобзареві слово калина вжив 385 разів, а всього в своїх творах – 965.

- Багато віршів написані Шевченком покладені на музику. Це пісні «Заповіт», «Зацвіла в долині», «Рече та стогне Дніпр широкий», «Стоїть гора високая», «Думи мої думи», «Садок вишневий коло хати», «Ой, у полі калина» та інших.

Музична пауза (звучить пісня «Ой, у полі калина»)

- Вслухайтесь в музику. Як вона звучить? Яка за характером ?

Слайди 10-11 : Вшанування пам'яті Т.Г. Шевченка.

- Тяжке життя підірвало здоров'я Т.Г.Шевченка. Він тяжко захворів і помер. Справжній співець свого народу , знедоленої України прожив всього 47 років. Перед смертю заповідав : - Як помру то поховайте....

Народ шанує Т.Г.Шевченка. Його пісні, його думи в Україні повік не забудуть. Йому поставленні пам'ятники, його ім'ям названі вулиці, парки, школи (розповіді супроводжуються показом ілюстрацій)

Любий наш Кобзарю!

на землю, кров'ю ворога политу,

свободи сонце дивиться з висот

і пам'ятники з бронзи і граніту

тобі поставив вдячний твій народ.

І дорослі і діти всі сюди ідуть.

І найкращі квіти Кобзарю несуть.

V. Підсумок уроку.

-Що нового ви дізналися про Т.Г. Шевченка?

- Яким ми можемо його уявити в дитинстві?

- Які риси характеру малого Тарасика ви запозичили б собі?

Слово вчителя: *Найкращим пам'ятником Тарасові є живе слово народу. Яке влучно відобразилося в прислів'ях та приказках про Тараса.*

У цьому завданні в прислів'ях та приказках слова переставлені місцями, треба правильно скласти речення, і записати.

1. *З Шевченком набирається той знається, розуму хто.*

(Хто з Шевченком знається, той розуму набирається)

2. *Прочитав, Шевченка хто став багатий серцем.*

(Хто Шевченка прочитав, той багатий серцем став)

3. Тараса – наша слово окраса і зброя.

(Слово Тараса – наша зброя і окраса)

4. Слово живе Тарасове здорове і

(Тарасове слово живе і здорове)

Юні друзі, дорожіть Шевченком! Любіть Україну, як любив її поет. Бережіть її, як берегли ваші діди і прадіди!

-Читайте його твори і ваша мова буде гарною, чарівною, барвистою, бо українська мова — одна з найкращих мов світу!

-Учітеся, шануйте батьків, живіть дружньо — учив Шевченко! І це сьогодні головне ваше завдання. Нехай на вашому шляху завжди будуть поруч Шевченкова пристрась, Шевченкова мужність і невмируще слово!

VI. Домашнє завдання. Скласти сенкен «Шевченко», знати біографію поета, написати «Лист поетові».